

У прошлој емисији рекли смо нешто о утисцима руског дипломате и научника Александра Хилфердинга о свакодневном животу и традицији Срба, који су живели у косовском граду Пећи. Своје путовање руски слависта је наставио посетом славне монашке заједнице Дечани, а затим се упутио у село Ђаковица. Села, која су се налазила на његовом путу, некад су припадала Дечанском манастиру, али средином XIX века у њима више није било ниједног православног становника. Локалне традиције и обичаји запањили су научника који их је забележио у својим успоменама:

„Основу албанског свакодневног живота представља племе: његови чланови су дужни да се свете до последњег човека, крв за крв. Зато су свађе између племена тако кржаве, јер ако се члан увређеног племена за увреду осветио смрћу онога ко га је увредио, ова смрт позива на нову освету.”

Тако је кратко време пре доласка Хилфердинга због непријатељства два суседна племена изгнуло око 30 људи. За Албанце је оружје било свето, и пре војног похода чланови племена су се заклињали на пушци да у борби неће одступити од своје сабраће. Свако племе је имало свог прародитеља, а сећање на њега се преносило с колена на колена. Код Албанаца се нису одобравали бракови између чланова једног племена. Турски чиновници нису толико поштовали Албанце колико су их се плашили, зато су ретко свраћали у албанска села и више су волели да разговарају само са старешинама, који су у многоме одређивали живот сваког члана племена.

У Ђаковици је било три и по хиљаде албанских кућа наспрам 60 српских. Срби су се углавном бавили различитим занатима и трговином, на молитву су одлазили у малу сиромашну црквицу. Уместо икона на иконостасу су биле налепљене грчке неугледне слике. У храму је служио свештеник Стефан, који је радије говорио на албанском него на српском језику. Радосно је позвао руског конзула у своју кућу. Унутрашњи изглед куће је зачудио Хилфердинга: на зиду су висила четири пиштоља, три дугачке албанске пушке и

неколико бодежа. Али, поред оружја испод иконе, која је висила на зиду, налазило се мноштво псалтира и неколико руских књига о историји Русије из времена Катарине Велике.

После села Ћаковице Хилфердинг се упутио у Призрен. Успут је руски конзул наишао на неколико католичких албанских села. Главна разлика у односу на муслимане састојала се у томе што су католици носили браон, а не беле јакне кратких рукава. Осим тога, Албанци-католици били су чувени по својој оданости, зато су их Турци радо узимали на службу у своју војску.

Након осам сати пута конзул је стигао у Призрен, који се сматрао српским Константинопољем. У граду је било 3 хиљаде муслиманских, 900 православних и 100 католичких кућа. Већину градског православног становништва чинили су Срби, али је било и много Македонаца, Бугара и Грка. У српском говору могле су се чути бугарске речи. Хилфердингу, који је тражио словенске рукописе и споменике некадашње величине, пошло је за руком да пронађе остатке некадашњег дворца Стефана Душана и место где се некад налазила велика црква Светог Архангела Михаила, коју су Турци срушили, подигавши од њеног камења главну градску џамију.

Затим је руски конзул посетио локалну митрополију поред које се налазио мали храм Светог Георгија. Здање је било ниско и равног крова, пошто су Турци у време своје владавине забрањивали да се граде цркве више од џамија. Не само то, велика и дивна саборна црква Свете Параскеве била је претворена у џамију. Муслимани се чак нису потрудили ни да сакрију њену некадашњу, хришћанску намену. Као пре, изнад џамије се дизао звоник, на северном зиду је од камена направљено име Светог Саве. У цркви се чак сачувало неколико фресака.

У околини Призрена се у време српске славе и независности налазило око 360 храмова и мањих манастира, што није сведочило само о снази оружја, већ и о дубини, снази и чистоти православне вере међу Србима. Педесетих година XIX века у околини града остала је само 21 црква с малобројном паством. Међутим, снага православне вере одржавала је Србе, које су тлачили, како Турци-муслимани, тако и ратоборни Албанци.

У следећој емисији испричаћемо вам о завршетку путовања Александра Хилфердинга по косовској земљи.

(Глас Русије)